

مقررات اصول بازار سرمایه

بازار کالا و خدمات:

این بازار اولین بازار تشکیل شده به وسیله انسان هاست. در واقع انسان ها در گذشته و حال یاد گرفته اند که محل متشکلی را برای خرید و فروش کالاهای خود داشته باشند و قوانین و عرف حاکم بر این بازار را رعایت کنند. در بازار کالا در قبال کالا و خدمات ، واحد پولی مورد پذیرش ، به عنوان تسهیل کننده معاملات مورد استفاده قرار می گیرد. در این بازار، ارزش هر کالا یا خدمت با مبلغی پول تعریف و عرضه می شود و معمولاً معاملات درون این بازار ، تحت مکانیسم های شناخته شده ای صورت می گیرد. در این بازار کالاها و خدمات به گونه و نوع های مختلفی تقسیم بندی می شوند و هر کدام از آن ها تحت حاکمیت قوانین و عرف خاص پذیرفته شده خود مورد معامله قرار می گیرند. در این نوع بازار واحد پولی ، به عنوان واسطه معاملات می تواند در بخش های مختلف بازار به راحتی جابه جا شود و هیچ گونه محدودیتی برای آن وجود ندارد. در واقع ما می توانیم نقدینگی خود را به راحتی در بخش های مختلف بازار و تحت قوانین آن به گردش دریاوریم.

ما می توانیم نقدینگی خود را وارد این بازار کرده و به همان راحتی از بازار خارج کنیم. بازار کالا و خدمات، به دلیل قدمت و به دلیل تامین کننده نیازهای کلی انسا نها از وسعت بسیار زیادی برخوردار است. در این بازار آنچه که ارزش کالا و خدمات را تعیین می کند عرضه و تقاضاست. تقاضا متناسب با نیاز انسان ها تغییر م یکنند. در قبال افزایش تقاضا و ثبات عرضه، افزایش قیمت ها حادث می شود که امروزه ما آن را به نام تورم می شناسیم، از تورم به عنوان بیماری اقتصاد نام برده می شود و اکثریت و یا بهتر است بگوییم کلیه حکومت ها تلاش می کنند تا تورم را به حداقل ممکن برسانند. تورم باعث ایجاد شغل های کاذب و کاهش تولید ، یا تمایل به تولید می شود. به همین دلیل دولت ها و شبکه اقتصادی کشورها سعی می کنند با ایجاد تعادل بین عرضه و تقاضا ، تورم را کنترل کنند.

بازار پول و سرمایه

بازار پول بازاری برای دادوستد پول و دیگر داراییهای مالی جانشین نزدیک پول است که سررسید کمتر از یکسال دارند. بعبارت صحیح تر بازار پول به عنوان بازار ابزارهای مالی کوتاه مدت با ویژگی اندک بودن ریسک عدم پرداخت، نقدشوندگی و ارزش اسمی زیاد نام برد

تمرکز فعالیت این بازار در استفاده از ابزارهایی است که به اشخاص و بنگاههای تجاری این امکان را دهد تا به سرعت نقدینگی خود را به میزان مطلوب درآورند.

محل جغرافیایی خاصی برای بازار پول در نظر گرفته نمی شود، بانکها، مؤسسات اعتباری غیربانکی و سایر مکانهایی که دادوستد ابزارهای مالی بازار پول در آن انجام می شود، تشکیل دهنده بازار پول هستند.

مشارکت کنندگان در بازار پول، افراد یا واحدهای دارای مازاد نقدینگی هستند که به عنوان پس اندازکننده از طریق مستقیم یا غیر مستقیم منابع خود را با سررسیدهای کوتاه مدت در اختیار واحدهای نیازمند منابع مالی قرار می دهند.

مهمترین رسالت بازار پول ایجاد تسهیلات برای واحدهای اقتصادی به منظور تأمین نقدینگی به معنای کوتاه مدت آن و نیز تأمین سرمایه در گردش است.

بازار پول ابتدا به جهت نگهداری نقدینگی مردم تشکیل شد و به عنوان یک محل امن برای نگهداری و محافظت از پول در مقابل سرقت از آن تعبیر می شد. در ابتدا بانک در قبال نگهداری و محافظت از پول مردم از آن ها مبالغی را دریافت می کردند.

اما با گسترده شدن دنیا و مناسبات اقتصادی و ایجاد دادوستدهای گسترده وظایف و مسئولیت های جدیدی برای بانک ها تعریف شده. در این زمان ، دولت ها یاد گرفتند که شاید بتوان از بانک ها به عنوان ابزاری برای کاهش تقاضا در بازار کالا و خدمات استفاده کرد.

به همین دلیل شروع به تبلیغ برای جذب نقدینگی مازاد مردم در حساب های بانکی کردند ، تا به این وسیله حجم نقدینگی در دست مردم را کاهش داده و کنترل نمایند و از سرازیر شدن ناگهانی این حجم عظیم نقدینگی به بازار کالا جلوگیری کنند و به این طریق، بتوانند تقاضا و نهایتاً تورم را در بازار کالا و خدمات کنترل کنند. از طرف دیگر نقدینگی جمع شده در حساب های بانکی خود می توانست به صورت وام و تسهیلات در اختیار بخش های تولیدی جوامع قرار گیرد و تولید را افزایش دهد.

بانک ها در قبال وام و تسهیلات پرداختی به شرکتها و مؤسسات بهره دریافت می کردند و از طرف دیگر به سپرده های مردم نیز بهره های را می پرداختند و مابه التفاوت این دو نرخ بهره به عنوان درآمد بانکها شناخته می شد.

بازار پول تا مدت ها توانست نقش تعادل آفرین بین عرضه و تقاضا در بازار کالا و خدمات را بازی کند تا این که بحث کنترل نقدینگی در بازار پول به میان آمد.

با ایجاد بحران ها مردم به بانک ها هجوم آوردند و نقدینگی حساب های خود را طلب می کردند و در این مقطع و زمان بود که ضعف اصلی بازار پول نمایا نگر شد.

در واقع بازار پول توان لازم برای کنترل و حفظ تعادل بین عرضه و تقاضا در شرایط بحرانی را به طور کامل نداشت. پس باید راه دیگری یافته و به کار گرفته می شد.

بازار سرمایه

با بروز و شناخت ناتوانی بازار پول در ایجاد تعادل بین عرضه و تقاضا، با هدف جلوگیری یا کنترل تورم ، بازار سرمایه به عنوان گزینه ای مؤثر در جهت تعادل آفرینی مورد توجه قرار گرفت. سیاست های مالی و اعتباری در ابتدا بازارهای سرمایه را ایجاد کرد و مساله ای به نام بورس و سهام به عنوان امری تاثیرگذار جای خود را در زندگی مردم باز کرد و مردمی که تا آن زمان مازاد نقدینگی خود را در سپرده های بانکی نگهداری می کردند، کم کم نحوه سرمایه گذاری در بورس و خرید سهام شرکت های بورسی را یاد گرفتند و به این ترتیب بازار سرمایه در جامع های انسانی هر روز شناخته تر شد.

در بورس اوراق بهادار که نمود بارزی از بازار سرمایه میباشد ، سهام و سرمایه شرکتها مورد معامله قرار میگیرد. این امر باعث میشود که مازاد نقدینگی افراد به جای سرازیر شدن به بازار کالا ، به شرکت ها سرازیر شده و باعث تامین مالی شرکت ها شده و در نهایت تولید را افزایش دهد.

تولید بیشتر، عرضه را متعادل تر کرده و می تواند به تقاضای فزاینده در بازار کالا و خدمات پاسخ داده و مانع تورم شود. از طرف دیگر شرکت به یک منبع ارزان قیمت تامین مالی دسترسی داشته در نتیجه، قیمت تمام شده محصولاتشان، افزایش ناگهانی نخواهد داشت. افراد قبل از خرید سهام شرکتها و در صورت عملکرد مطلوبشان ، در سود (زیان) آن ها شریک می شوند و در نتیجه تقاضا

برای خرید سهام شرکت های سودآور هر روز بیشتر میشود و چرخه رقابت بین شرکت ها برای کسب سود بیشتر و در نتیجه جذب نقدینگی وسیع تر و بیشتر شده و این رقابت سالم میتواند تمامی گروه های فعال در بازار سرمایه را منتفع سازد. شرکت ها از منابع مالی ارزان قیمت، منتفع می شوند، سهام داران در سود شرکت ها شریک می گردند، شراکت این دو بخش چرخه تولید را به گردش در می آورد و تولید بیشتر شکوفایی اقتصادی را به همراه خواهد داشت.

اتفاق مهم دیگری که در بازار سرمایه میافتد این است که نقدینگی به محض ورود به بازار سرمایه، به عنوان یک شریک، درگیر بازار گشته و در مواقع بحرانی، دولتها می توانند ورود و خروج نقدینگی از این بازار را کاملا تحت سیاست های خود قرار دهند.

در واقع نقدینگی وارد شده در بازار سرمایه در صورتی می تواند از این بازار خارج شود که جایگزینی داشته باشد و این مهم، جبران کننده نقص بازار پول است. چرا که نقدینگی در بازار پول، می تواند هر موقع که مایل باشد و بدون هیچ جایگزینی از بازار پول خارج شده و دولت را در اعمال سیاست های خود بر آن بازار محدود کند. در واقع نگارنده، بازار تعبیر می کند. در این زندان جذاب، نقدینگی به انتفاع از نقاط مثبت و « زندان جذاب و زیبای نقدینگی » سرمایه را به سازنده بازار می پردازد و دولت ها نیز این امکان و فرصت را می یابند تا بر این حجم نقدینگی اعمال سیاست کنند و افسارگسیختگی آن را مهار نمایند. کاری که شاید در بازارهای دیگر اصلا امکان پذیر نیست و به همین دلیل است که دولت ها و مجموعه های اقتصادی وابسته، تمایل بسیار زیادی به گسترش و تعمیق بازار سرمایه دارند. در واقع بازار سرمایه نه تنها یک وسیله، بلکه یک نیاز غیرقابل جایگزین در این مقطع از اقتصاد جهانی است.

نوع دیگر تقسیم بندی بازار ها (بازار های مالی) بر اساس مدت زمان بدین گونه است:

بازارهای مالی در هر کشوری به دو گروه تقسیم می شود:

• بازار پول

در این بازار ابزارهایی دادوستد می شوند که سررسید آنها حداکثر یک سال است.

• بازار سرمایه

در بازار سرمایه ابزارهایی است که سررسید آنها بیشتر از یک سال است و همچنین ابزارهای بدون سررسید دادوستد می شوند مانند سهام.

• انواع بازار سرمایه

بازار اولیه:

در بازار اولیه اوراق بهادار شرکت، برای اولین بار صادر شده و در معرض مبادله قرار می گیرند. به سهام جدیدی که شرکت های بازار ثانویه عرضه می کنند بازار اولی گفته نمی شود.

بازار ثانویه:

بازار ثانویه شامل خریداران و فروشندگان سهام و اوراق قرضه ای است که قبلا انتشار یافته است. برای مثال اگر فردی بخواهد سهم یا ورقه ای قرضه ای را که برای اولین بار پس از عرضه توسط یک شرکت خریداری کرده به فروش برساند باید به بازار ثانویه برود.

به همین ترتیب وقتی شخصی بخواهد ، سهم یا ورقه قرضه مربوط به شرکتی را از بازار ثانویه خریداری کند، (در صورتی که آن شرکت در فهرست شرکت های پذیرفته شده در بازار سهام باشد) ناچار نیست منتظر انتشار عمومی سهام جدید آن شرکت بماند. بورس اوراق بهادار مهم ترین نهاد بازار ثانویه برای معاملات اوراق بهادار است. بازار ثانویه مکانی است که سهام منتشر شده و در حال انتشار مورد خرید و فروش قرار می گیرند.

تفاوت بازار ثانویه با بازار اولیه در این است که در بازار اولیه عرضه کننده ، سهام را مستقیماً به سرمایه گذار می فروشد

•انواع ارزشها:

ارزش دفتری: ارزشی که بر روی ترازنامه ثبت می باشد (در مورد کالاها و اجناس) خواه این قیمت برای امسال باشد، خواه برای 10 سال قبل، به آن ارزش دفتری می گویند.

ارزش ذاتی : ارزش یک سهم بر حسب نرخ بازده سرمایه گذاری، هر قدر از سهم خود بازده بیشتری کسب کنیم ارزش ذاتی آن بیشتر خواهد بود.

ارزش اسمی : ارزشی که آن را قانون تعیین می کند و برای هر برگه سهام 100 تومان است.

ارزش بازار: قیمت فروش سهام در بازار است ، این ارزش را عرضه و تقاضا مشخص می کند.

گسترش فعالیت بازار سرمایه در مناطق جغرافیایی کشور بر اهداف و فعالیت های ذیل تاثیر با اهمیت دارد:

(الف) فرایند توسعه اقتصادی همزمان و یکنواخت مناطق را شتاب می بخشد،

(ب) اجرای سیاست های مربوط به تمرکززدایی را آسانتر می کند،

(ج) مشارکت طیف گسترده تر مردم را در فعالیت های اقتصادی مولد امکان پذیر می سازد،

(د) شدت انباشت نقدینگی را در مناطق مختلف کشور از توزیعی یکنواخت برخوردار می سازد،

(ه) سازوکار گردآوری منابع مالی را کد یا سرگردان را در اقتصاد ملی کارآمدتر می کند،

(و) رویکرد نامناسب به پس انداز را به ویژه در بخش خانوار اصلاح می کند،

(ز) دستیابی به الگوی بهینه تخصیص منابع مالی را با در نظر گرفتن نیازهای هر یک از مناطق جغرافیایی و اولویت های اقتصاد ملی امکان پذیرتر می سازد،

(ح) با گسترش فرهنگ سهامداری در جامعه و سازمان یافته شدن بازار سرمایه در اقتصاد ملی، زمینه های کاهش درجه و شدت اتکای بنگاه های اقتصادی را به استقراض از شبکه بانکی یا تامین دولتی فراهم می آورد که خود به کاهش فشار تقاضا در بازار پول و فشار کسری بودجه دولت می انجامد.